

પ્રિય બાળકો,
ધર્મલાભ,
ધર્મ કોને કહેવાય ? એ તમને
તમારી સ્કૂલ-કોલેજમાં ભણવા નહીં મળે.
પણ ધર્મ વિના તો ચાલે જ નહીં ને !
માટે આ પુસ્તકમાં
તમને ધર્મનું જ્ઞાન આપવામાં આવ્યું છે.
આત્માને લાગેલા કર્મના બંધનો તોડવા
ધર્મ કરવો જોઈએ. ધર્મથી કર્મનાં બંધનો તૂટે અને
આપણો જેવો આત્મા છે તેવો પ્રગટ થાય.
ખાણમાંથી નીકળેલું સોનું રીફાઈનરીમાં
જાય અને શુદ્ધ થાય, તેવી રીતે આપણો આત્મા
ધર્મની રીફાઈનરીમાં શુદ્ધ થાય.
ધર્મના પ્રભાવથી આત્માને મનુષ્ય ભવ મળે.
ધર્મના પ્રભાવથી સારું શરીર મળે.
ધર્મના પ્રભાવથી સારું રૂપ મળે.
ધર્મના પ્રભાવથી સારું બળ મળે.
ધર્મના પ્રભાવથી ખૂબ પૈસા મળે.
ધર્મના પ્રભાવથી સદ્ગુણ મળે અને
ધર્મના પ્રભાવથી સારા વિચારો આવે.
માટે ધર્મને સમજવો જોઈએ અને જીવનમાં
ધર્મ આચરવો જોઈએ.

જ્ઞાન શા માટે જરૂરી છે ?

જ્ઞાન દિવ્ય પ્રકાશ છે.

અજ્ઞાન ધીર અંધારૂ છે.

વિનયથી ભણવાનું.

શાન્તિથી ભણવાનું.

ભણેલું ભૂલો નહીં.

નવું-નવું ભણતા રહો.

શિક્ષકને બહુમાન આપો.

પાઠશાળામાં નિયમિત જાઓ.

પુસ્તકને પછાડો નહીં, પુસ્તકને વાળો નહીં.

નોટબુક પર બેસો નહીં, નોટબુકને વાળો નહીં.

જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરતાં કંટાળો નહીં.

જ્ઞાનનાં સાધનો સાચવીને રાખો.

જ્ઞાની પુરૂષોનો આદર કરો.

તમે વિદ્યાર્થી છો તો શુદ્ધ ઉચ્ચારણ જોઈએ.

ફેશનથી દૂર રહો ! સ્વચ્છ અક્ષરો જોઈએ.

વ્યસનથી દૂર રહો ! સારો વ્યવહાર જોઈએ.

પુસ્તકોને સાચવો, બીજાને ભણવા આપો.

જ્ઞાનોપાસના કરવાથી જ્ઞાનાવરણ કર્મ તૂટે.

સાચી શ્રદ્ધા શા માટે ?

વીતરાગ પરમાત્મા પર શ્રદ્ધા રાખો

સાધુ પુરૂષો પ્રત્યે આદરભાવ રાખો

સંઘ-શાસન પ્રત્યે વફાદારી રાખો

ક્યારેય જિન મંદિરોની નિંતા ન કરો.

ક્યારેય સાધુ-સાધ્વીની નિંદા ન કરો.

ક્યારેય શ્રાવક-શ્રાવિકાની નિંદા ન કરો.

મનમાં એવા વિચારો કરો કે-

જગતને સુખનો માર્ગ બતાવનારા
જિનશાસનનો હું સેવક છું. હું જીવનપર્યન્ત
સેવા કરીશ અને બીજા માણસોને
જિનશાસનના અનુરાગી બનાવીશ.
હું તીર્થયાત્રા કરીશ.
હું તીર્થરક્ષા કરીશ.
હું તીર્થવાસ કરીશ.

હું ગુરુસેવા કરીશ.
હું ગુરુભક્તિ કરીશ.
હું ગુરુ ઉપાસના કરીશ.

સાધુ-સાધ્વી-શ્રાવક-શ્રાવિકા-
આ ચતુર્વિધ સંઘની સુખશાન્તિ
માટે હું સદૈવ જાગૃત રહીશ.

આ રીતે દર્શનોપાસના કરવાથી
દર્શનાવરણ કર્મ તૂટે.

સાચી શ્રદ્ધા શા માટે ?

કોઈ ભલે ક્રોધ કરે, તમે ક્ષમા રાખજો.
કોઈ ભલે અભિમાન કરે, તમે નમ્ર રહેજો.
કોઈ ભલે કપટ કરે, તમે સરળ રહેજો.
કોઈ ભલે લોભ કરે, તમે ઉદાર બનજો.

ખૂબ હસો નહીં,
ખૂબ રડો નહીં,
રીસાઓ નહીં,

ચીડાઓ નહીં.

બીજાની મશ્કરી ના કરો.

બીજાનો ઉપહાસ ન કરો.

બીજાને નુકસાન ના કરો.

પરમાત્માના રોજ દર્શન કરો.

પરમાત્માનું રોજ પૂજન કરો.

પરમાત્માનું રોજ સ્તવન કરો.

પરમાત્માનું રોજ સ્મરણ કરો.

બહુ ક્રોધ આવે તો

મૌન રહો, અથવા નવકારમંત્રનું સ્મરણ કરો.

અથવા એ જગાથી દૂર ચાલ્યા જાઓ,

પણ ક્રોધ તો કરો જ નહીં.

આ રીતે ગુણોપાસના કરવાથી મોહનીય કર્મ તૂટે.

બીજાને આપવાથી શું મળે ?

બીજાને દાન દેતા રોકો નહીં.

બીજાના સુખની ઇર્ષ્યા કરો નહીં.

બીજાને બંગલો મળે છે,

બીજાને ભોજન મળે છે,

બીજાને વસ્ત્ર મળે છે,

બીજાને રૂપિયા મળે છે,

તેમાં તમે રૂકાવટ ના કરો.

કોઈ તપ કરે છે,

કોઈ સેવા કરે છે,

કોઈ ભક્તિ કરે છે,

કોઈ વ્રત લે છે,

તેમાં તમે અંતરાય ના કરો.

બીજાને જ્ઞાનનું દાન આપો.

બીજા જીવોને અભયદાન આપો.

સાધુ-સાધ્વીને સુપાત્રદાન આપો.

ગરીબ લોકોને અનુકંપાદાન આપો.

દાન આપીને રાજી થાઓ.

દાન આપીને ગર્વ ન કરો.

આ રીતે દાન ધર્મની આરાધના

કરવાથી અંતરાય કર્મ તૂટે છે.

અંતરની શાંતિ કેવી રીતે મળે ?

શીલ એટલે સ્વભાવ.

તમારો સ્વભાવ પ્રેમાળ બનાવો.

તમારો સ્વભાવ ઉદાર બનાવો.

શીલ એટલે સાદાઈ.

શરીરની બહુ ટાપટીપ ન કરો.

કપડાંની બહુ ટાપટીપ ન કરો.

શીલ એટલે સભ્યતા

સભ્યતાથી બોલો, સભ્યતાથી ચાલો.

સભ્યતાથી બેસો, સભ્યતાથી ઊભા રહો.

શીલ એટલે સદાચાર

પરીક્ષામાં ચોરી ના કરો.

માતા-પિતાને દુઃખ ન આપો.

ઉપકારીના ઉપકારો ન ભૂલાય.

કોઈનોય વિશ્વાસઘાત ન કરો.

દુઃખી જીવો તરફ દયા કરો.

આ રીતે શીલધર્મની આરાધના કરવાથી

શુભ 'નામ કર્મ' બંધાય છે.

સાયું કેરેક્ટર (સાયું ચારિત્ર્ય)

ક્યારેક ઉપવાસ કરવો જોઈએ.

ક્યારેક આયંબિલ કરવું જોઈએ.

ક્યારેક એકાસણું કરવું જોઈએ.

ક્યારેક બેસણું કરવું જોઈએ.

ભૂખ હોય એનાથી થોડું ઓછું ખાઓ.

એકાદ પ્રિય વસ્તુ ખાવાની છોડો.

જાણી જોઈને થોડુંક કષ્ટ સહન કરો.

જાણી જોઈને થોડો સમય સ્થિર બેસો.

પૂજ્ય પુરુષોનો વિનય કરો.

રોજ ધાર્મિક અધ્યયન કરો.

બિમાર લોકોની સેવા કરો.

શ્રી નવકારમંત્રનું ધ્યાન કરો.

રાત્રે ભોજન ન કરવું જોઈએ.

કંદમૂળ કે અભક્ષ્ય ખાવું ન જોઈએ.

બજારનું કે હોટલનું ખાવું ન જોઈએ.

બેસીને ખાવું જોઈએ.

બેસીને પીવું જોઈએ.

જીવવા માટે ખાવાનું છે.

ખાવા માટે જીવન નથી.

સાયો તપધર્મ

આપણે આપણી બડાઈ ન કરવી જોઈએ.
બીજા મનુષ્યોની હલકાઈ ન કરવી જોઈએ.

હું બળવાન ! હું રૂપવાન !
હું જ્ઞાની ! હું બુદ્ધિશાળી !
હું તપસ્વી ! હું શ્રીમંત !
આવી બડાઈ ના મારશો.

પેલો તો સાવ નિર્બળ...
પેલો તો સાવ કુરૂપ...
પેલો તો સાવ બુદ્ધ...
પેલો તો સાવ ખાઉધરો...
પેલો તો સાવ ગરીબ...
આ રીતે બીજાની હલકાઈ ના કરશો.

પોતાની બડાઈ મારવાથી અને બીજાની
હલકાઈ કરવાથી નીચ - 'ગોત્રકર્મ' બંધાય છે.
આનાથી હજારો ભવ સુધી
નીચ કુલમાં જન્મવું પડે છે.

ભવોભવ નિર્બળતા, કુરૂપતા, ગરીબી,
નીચ કુલમાં જન્મ... અને હજારો દુઃખ
મળતા રહે છે.

બધા જીવો તરફ સમાન ભાવ રાખો.
બધા જીવો તરફ સમતાભાવ રાખો.

જીવનમાં વ્રત અને તપ જરૂરી છે

નીચેના વ્રત-તપ તમારે તમારા

જીવનમાં કરવા જોઈએ.

રોજ માતા-પિતાને પ્રણામ.

પરમાત્માના દર્શન-પૂજન

ચોરી ન કરવી

બોડી-સીગરેટ ન પીવી.

તમાકુના પાન ન ખાવા.

૧૦૮ નવકાર મંત્રનો જાપ.

જૂઠ ન બોલવું.

ગાળો ન બોલવી.

લિખ્તિક-પાવડર ન લગાડવા.

સિનેમા ન જોવા.

પોતાની ઈચ્છાથી ગુરુદેવની પાસે પ્રતિજ્ઞા લેવી. જોઈએ. તેથી નિયમોના પાલનમાં બળ મળે છે. અજાણતાં નિયમ તૂટી જાય તો ગુરુદેવ પાસે પ્રાયશ્ચિત કરવું જોઈએ.

બાળકોનું કર્મ વિજ્ઞાન...

પ્રિય બાળકો,

ધર્મલાભ

‘કર્મ શું છે ?’ આ વાત તમને સ્કૂલમાં કે કોલેજમાં ભણાવવામાં નથી આવતી. પરંતુ ‘કર્મ’

અંગેનું જ્ઞાન મેળવવું જોઈએ. કારણ કે આપણી દુનિયાનું મૂળ કારણ ‘કર્મ’ છે.

કર્મનું તત્ત્વજ્ઞાન જાણવાથી ઘણા પ્રશ્નોના જવાબ આપો આપ મળી જાય છે.

તમે પૂછશો : ‘કર્મ હોય તો દેખાય ને ?’

અમને કેમ દેખાતા નથી ?

હું કહીશ : વૃક્ષ દેખાય છે પણ બીજ નથી દેખાતું ને ?

છતાં બીજ વિના વૃક્ષ હોય ખરું ? ન હોય ને ? તેમ

દુનિયા દેખાય છે તેનું બીજ કર્મ છે. કર્મ આપણને ન દેખાય.

કર્મ આઠ પ્રકારના હોય છે.

આપણે વિચાર કરીએ ને કર્મ બંધાય !
આપણે બોલીએ ને કર્મ બંધાય !
આપણે કામ કરીએ ને કર્મ બંધાય !
કર્મ બંધાયા જ કરે છે.
સારાં કર્મ બંધાય અને ખરાબ કર્મ બંધાય
સારાં કર્મ સુખ આપે, ખરાબ કર્મ દુઃખ આપે.

જ્ઞાનાવરણ - કર્મ
કોઈને બુદ્ધિ વધારે હોય.
કોઈને બુદ્ધિ ઓછી હોય
અને કોઈ મૂર્ખ હોય...
આનું કારણ આ કર્મ છે.

કોઈ ભણવામાં હોંશિયાર હોય,
કોઈ ભણવામાં ઠોઠ હોય !
કોઈને ભણતર ચઢે જ નહીં !
આનું કારણ પણ આ કર્મ છે.

આ કર્મ દૂર દૂરનું જાણવા ન દે !
બીજાના મનની વાતો જાણવા ન દે !
આખી દુનિયાનું જ્ઞાન થવા ન દે !

શું તમે પ્રયત્ન કરવા છતાં કોઈ ગાથા,
કોઈ શ્લોક કે કોઈ કવિતા યાદ કરી શકતા નથી ?

શું તમે ઈચ્છા હોવા છતાં કોઈ પ્રશ્નનો
સાચો જવાબ આપી શકતા નથી ?

શું તમે ઈચ્છા હોવા છતાં કોઈ અભ્યાસના
વિષયને બરાબર સમજી શકતા નથી ?

આ બધાનું કારણ આ જ્ઞાનાવરણ કર્મ છે !

દર્શનાવરણ - કર્મ

આ કર્મ

આંખોની જોવાની શક્તિ ઓછી કરે છે.

કાનની સાંભળવાની શક્તિ ઓછી કરે છે.

નાકની સુંઘવાની શક્તિ ઓછી કરે છે.

જીભની સ્વાદ કરવાની શક્તિ ઓછી કરે છે.

ચામડીની સ્પર્શ પારખવાની શક્તિ ઓછી કરે છે.

તમે ભીંત પાછળનું જોઈ શકતા નથી,

તમે પહાડની પાછળનું જોઈ શકતા નથી,

તમે દુનિયા-પારનું જોઈ શકતા નથી,

તમે આખી દુનિયાને જોઈ શકતા નથી,

આનું કારણ આ દર્શનાવરણ કર્મ છે !

આ કર્મને લીધે

માણસને ઊંઘ આવે છે.

કોઈને સૂતાં સૂતાં ઊંઘ આવે

કોઈને બેઠાં બેઠાં ઊંઘ આવે !

કોઈને ઊભા ઊભા ઊંઘ આવે !

કોઈને ચાલતાં ચાલતાં ઊંઘ આવે !

કોઈ તો ઊંઘમાં ને ઊંઘમાં

મન ગમતું ભોજન કરી લે !

કોઈનું ગળું દબાવી દે !

કોઈને મારી પણ નાંખે !

એ જાગે ત્યારે એને કંઈ પણ યાદ ન હોય !

આવું છે આ દર્શનાવરણ કર્મ !

મોહનીય - કર્મ

આ કર્મના પ્રભાવથી માણસ
સાચા પરમાત્માને ઓળખે નહીં,
સાચા ગુરુદેવને ઓળખે નહીં
સાચા ધર્મને ઓળખે નહીં !
સાચાને ખોટું માને,
ખોટાને સાચું માને.

કોઈ ક્રોધ કરે છે,
કોઈ અભિમાન કરે છે,
કોઈ કપટ કરે છે,
કોઈ લોભ કરે છે...
અ બધું કોણ કરાવે છે ?
આ મોહનીય કર્મ !

આ કર્મ
કોઈને હસાવે છે, કોઈને રડાવે છે
કોઈને ખૂશ કરે છે, કોઈને નાખુશ કરે છે !
ક્યારેક ડરાવે છે ક્યારેક ભટકાવે છે !
ક્યારેક લડાવે છે... ક્યારેક હરખાવે છે !

આ કર્મથી
ધર્મના વિષયમાં શંકા થાય,
ગુરુના વિષયમાં શંકા થાય,
ભગવાનના વિષયમાં શંકા થાય !

બધા કર્મોમાં આ કર્મ બહુ ખરાબ છે !

અંતરાય - કર્મ

તમારી પાસે આપવા માટે પૈસા છે,
ભોજન છે, કપડાં છે, બીજાને જરૂર છે,
છતાં તમને આપવાનું જો મન ન થાય તો
તેનું કારણ આ અંતરાય - કર્મ છે.

તમે પૈસા મેળવવા પ્રયત્ન કરો,
ભોજન મેળવવા પ્રયત્ન કરો
મકાન મેળવવા પ્રયત્ન કરો...
છતાં તમને એ બધું જો ના મળે
તો સમજજો કે તમને અંતરાય કર્મ નડે છે !

તમારી પાસે મનગમતું ભોજન છે
છતાં તમે જમી શકતા નથી,
તમારી પાસે સુંદર કપડાં છે,
છતાં તમે પહેરી શકતા નથી,
તમારી પાસે મજાનું ઘર છે,
છતાં એમાં રહી શકતા નથી,
તમારે વ્હાલી માતા છે,
છતાં તમે એની પાસે રહી શકતા નથી...
તેનું કારણ જાણો છો ?
તેનું કારણ અંતરાય-કર્મ છે !
આ કર્મ
તપ ન કરવા દે, સેવા ન કરવા દે !
આળસું બનાવે છે, કંજુસ બનાવે છે !

નામ - કર્મ

કોઈને રૂપવાન શરીર હોય છે,
કોઈને કદરૂપું શરીર હોય છે.
કોઈને મજબૂત શરીર હોય છે

કોઈને કમજોર શરીર હોય છે !
આ નામ-કર્મની કરામત છે !

કોઈ કાળા, કોઈ ગોરા
કોઈ પીળા, કોઈ લાલ !
કોઈ જાડા, કોઈ પાતળા !
કોઈ ઊંચા, કોઈ ઠીંગણા !
આ બધા નામ-કર્મના ખેલ છે !

કોઈ મીઠું મીઠું બોલે છે, ગમે છે !
કોઈ એવું બોલે કે ગમતું નથી !
કોઈ માણસ ઘરે આવે છે, ગમે છે,
કોઈ માણસ ઘરે આવે છે નથી ગમતો !
આ બધું નામ-કર્મનું નાટક છે !

ક્યારેક યશ મળે છે,
ક્યારેક અપયશ મળે છે !
ક્યારેક સૌભાગ્ય મળે છે !
ક્યારેક દુર્ભાગ્ય મળે છે !
આ પણ નામ-કર્મનાં કામ છે !

રૂપ-રંગ, બળ-બાંધો
આકાર અને શરીરનો સાંધો...
આ બધું નામ-કર્મના પ્રતાપે મળે છે.

આયુષ્ય-કર્મ
દેવગતિનું આયુષ્ય બાંધનાર મરીને દેવ થાય.
મનુષ્યગતિનું આયુષ્ય બાંધનાર મરીને મનુષ્ય થાય.
તિર્યચગતિનું આયુષ્ય બાંધનાર મરીને પશુ-પક્ષી થાય.
નરકગતિનું આયુષ્ય બાંધનાર મરીને નરકમાં જાય.

જે વ્રત-નિયમો પાળે તે દેવગતિનું આયુષ્યકર્મ બાંધે.
જે દાન દે, દયા પાળે તે મનુષ્યગતિનું આયુષ્યકર્મ બાંધે.
જે માયા-કપટ કરે તે તિર્યચગતિનું આયુષ્યકર્મ બાંધે.
જે ખૂબ હિંસા કરે તે નરકગતિનું આયુષ્યકર્મ બાંધે.

આ કર્મના લીધે

જીવોને જનમવું પડે છે,
જીવોને જીવવું પડે છે,
જીવોને મરવું પડે છે.

જીવનમાં એક જ વાર આવતા જન્મનું
આયુષ્ય-કર્મ બંધાય. પછી તેમાં ફેરફાર
ન થાય. જે ગતિનું આયુષ્ય કર્મ બાંધ્યું
હોય એ ગતિમાં જવું જ પડે. જેટલાં
વર્ષનું આયુષ્ય કર્મ બાંધ્યું હોય એટલાં
વર્ષ જીવવાનું, પછી મરવાનું !

ગોત્ર - કર્મ

દુનિયામાં કોઈ ઊચ્ચ કહેવાય છે,
દુનિયામાં કોઈ નીચ કહેવાય છે !
શા માટે ?

ઊચ્ચ ગોત્રકર્મના ઉદયથી માણસ ઊચ્ચ બને છે,
નીચ ગોત્રકર્મના ઉદયથી માણસ નીચ બને છે.

ઊચ્ચ ગોત્રકર્મથી

મનુષ્યને માન મળે,
સત્તા અને સન્માન મળે.

નીચ ગોત્રકર્મથી

લોકોમાં અપમાન થાય,

લોકોમાં બદનામી થાય
લોકોમાં હડધૂત થાય.

ઉચ્ચ-નીચના ભેદ આ કર્મથી
થાય છે. એક જ જીવનમાં
ઉચ્ચ ગોત્રકર્મ અને નીચ ગોત્રકર્મ
ઉદયમાં આવી શકે છે.

પોતાના રૂપનું, બળનું, જાતિનું,
બુદ્ધિનું, જ્ઞાનનું કે પૈસાનું
અભિમાન કરવાથી અને બીજાઓનો
તિરસ્કાર કરવાથી
નીચ ગોત્રકર્મ બંધાય છે.

પ્રશ્નો :

જ્ઞાનાવરણ-કર્મ : માણસ મૂર્ખ શાથી હોય છે ?
તમે પ્રશ્નનો સાચો જવાબ કેમ નથી આપી શકતા ?
જ્ઞાનાવરણ-કર્મ શું શું ન જાણવા દે ?
દર્શનાવરણ-કર્મ : આ કર્મ કઈ કઈ શક્તિ ઓછી કરે છે ?
આ કર્મથી તમે શું શું ન જોઈ શકો ?
આ કર્મથી કેવી કેવી જાતની ઊંઘ આવે ?
મોહનીય-કર્મ : આ કર્મ શું શું ન ઓળખવા દે ?
આ કર્મથી માણસ શું શું કરે છે ?
આ કર્મ કેવી કેવી શંકા કરાવે ?
અંતરાય-કર્મ : તમારા પ્રયત્નોને કોણ નિષ્ફળ બનાવે છે ?
તમને દાન દેતા કોણ રોકે છે ?
આળસુ કોણ બનાવે છે ?
નામ-કર્મ : નામ-કર્મની કરામત શી છે ?
નામ-કર્મના ખેલ કેવા હોય ?
નામ-કર્મનું નાટક કેવું હોય ?

ગોત્ર-કર્મ ઃ ઉચ્ચ ગોત્ર-કર્મથી શું મળે ?
નીચ ગોત્ર-કર્મથી શું મળે ?
નીચ ગોત્ર-કર્મ શાથી બંધાય ?
આયુષ્ય-કર્મ ઃ દેવગતિનું આયુષ્ય કેવી રીતે બંધાય ?
મનુષ્યગતિનું આયુષ્ય કેવી રીતે બંધાય ?
આ કર્મના લીધે શું શું થાય ?
વેદનીય-કર્મ ઃ અશાતા વેદનીય કર્મથી શું થાય ?
અશાતા વેદનીય કર્મ શાની બંધાય ?
શાતા વેદનીય કર્મ શાની બંધાય ?

બાળકોનું આત્મ વિજ્ઞાન

પ્રિય બાળકો,

ધર્મલાભ,

‘આત્મા છે ? આત્મા કેવો છે ?’ આ વાત તમે તમારી સ્કૂલમાં નહીં ભણ્યા હો. કાલેજમાં પણ તમને ‘આત્મા’ અંગે ભણવા નહીં મળે. પરંતુ આત્માને જાણ્યા વિના બધું ભણતર અધુરું છે. એકડા વિનાના મીંડા જેવું છે. માટે આ પુસ્તકમાં ‘આત્મા’નું જ્ઞાન આપવામાં આવ્યું છે. તમે પોતે આત્મા છો !

તમે પૂછશો ઃ ક્યાં છે આત્મા ?

હું કહીશ ઃ તમારા શરીરમાં આત્મા છે !

દરેકનાં શરીરમાં જુદો જુદો આત્મા હોય છે.

તમે પૂછશો ઃ આત્મા કેમ દેખાતો નથી ?

હું કહીશ ઃ આત્મા આંખોથી ન દેખાય, જીભથી ન ચખાય, કાનથી ન સંભળાય, નાકથી ન સુંઘાય, કે શરીરથી ન સ્પર્શી શકાય. આત્માને જોવા માટે 'કેવળ જ્ઞાન'નું દુરબીન જોઈએ. કેવળ જ્ઞાની જે હોય તે આત્માને જોઈ શકે. ભગવાન મહાવીર સ્વામી કેવળજ્ઞાની હતા, તેમણે આત્માને જોઈને કહ્યું ઃ 'આત્મા છે, તમે એને જાણો.'

અનન્ત જ્ઞાની

આત્મા બુદ્ધિનો સાગર છે.

આત્મા જ્ઞાનનો સાગર છે.

બધા જ પ્રકારની બુદ્ધિ આત્મામાં હોય.

બધા જ પ્રકારનું જ્ઞાન આત્મામાં હોય.

આત્મા દૂર દૂરનું ઘણું ઘણું જાણી શકે

આત્મા સહુના મનના વિચારો જાણી શકે.

આત્મા આખી દુનિયાનું બધું જાણી શકે.

દુનિયાના ગામ-નગર જાણે.

દુનિયાના પહાડો-સમુદ્રો જાણે.

દુનિયાના દરેક જીવને જાણે.

આત્માને કંઈ જ અજાણ્યું ન હોય

આત્માથી કંઈ જ છૂપું ન હોય !

આત્મા દુનિયાને તો જાણે,

દુનિયા પારના આકાશને ય જાણે !

ગ્રહો અને નક્ષત્રોને જાણે.

સૂર્ય અને ચન્દ્રને જાણે.

દેવો અને દાનવોને જાણે !

આત્માનું જ્ઞાન અનંત છે.

આત્માનું જ્ઞાન અપાર છે.

અનન્ત દર્શની

આત્મા જેમ બધું જાણે છે
તેમ બધું જ પ્રત્યક્ષ જુએ છે !

આંખો વિના બધું જોઈ શકે !
સિદ્ધ આત્માને શરીર જ ન હોય
પછી આંખ હોય જ નહીં ને !

ભુરું ભુરું આકાશ જુએ !

જોવામાં પહાડો ન નડે,
જોવામાં ભીંતો ન નડે.
જોવામાં અંધારું ન નડે !

આત્મા બધા આત્માઓને જુએ.
આત્મા બધાં કર્મોને જુએ.
આત્મા રૂપવાળું જુએ અને
રૂપવિનાનું પણ બધું જુએ !

આત્માને ઊંઘવું જ ન પડે !
એ તો દુનિયાને જોયા જ કરે !
જોવામાં ખૂબ આનંદ આવે !
આપણે પણ આવા આત્મા
બની જઈએ તો કેવી મજા આવે !

વીતરાગ

આત્મા ક્યારે ય ક્રોધ ન કરે.
આત્મા ક્યારે ય માન ન કરે.
આત્મા ક્યારે ય માયા ન કરે.
આત્મા ક્યારે ય લોભ ન કરે.

આત્મા હસે ય નહીં, આત્મા ખૂશ ન થાય,
આત્મા રડે ય નહીં. આત્મા નાખૂશ પણ ન થાય !

આત્મા કોઈથી ડરે નહીં,
આત્મા કોઈને ડરાવે નહીં.

આત્મા વીતરાગ બને એટલે
એ કોઈ સાથે પ્રેમ પણ ન કરે
અને કોઈ સાથે દ્વેષ પણ ન કરે !

આત્માને શરીર હોય કે ન હોય,
એ વીતરાગ બની જાય એટલે
દુનિયાની આવી કોઈ જંજાળ ન રહે !

વીતરાગ આત્માને અનંત સુખ હોય.
વીતરાગ આત્માને પરમ શાન્તિ હોય.

અનન્ત શક્તિશાળી
આત્મા વીતરાગ બને એટલે
એનામાં અનન્ત શક્તિ પ્રગટે.

એનામાં દુર્બળતા ન રહે,
એનામાં કૃપણતા ન રહે.

એ થાકે નહીં, એ હારે નહીં
એ માંગે નહીં, એ ભાગે નહીં !

શુદ્ધ આત્મામાં
આત્માની અનન્ત શક્તિ પ્રગટે,
આત્માની અનન્ત લબ્ધિ પ્રગટે !

આત્માના અનન્ત ગુણોમાંથી

પ્રગટેલું પાર વિનાનું સુખ
આત્મા ભોગવ્યા જ કરે !
ક્યારેય કંટાળે જ નહીં અને
એ સુખ ક્યારેય ખૂટે નહીં !

આવા અનન્ત શક્તિવાળા આત્માની
જે પૂજા કરે, ધ્યાન કરે, એને
એવી અનન્ત શક્તિ જરૂર મળે !

અરૂપી
શરીરથી આત્મા મુક્ત થાય એટલે

એને રૂપ ન હોય, એનું વજન ન હોય,
એનામાં રસ ન રહે, એનામાં ગંધ ન રહે.
એનો કોઈ સ્પર્શ ન હોય.

એને યશ ન હોય, એને અપયશ ન હોય.
સૌભાગ્ય ન હોય, દુર્ભાગ્ય ન હોય.

આત્મા જાડો ન હોય કે પાતળો ન હોય.
આત્મા મોટો ન હોય કે નાનો ન હોય.
આત્મા ગરમ ન હોય કે ઠંડો ન હોય.

આવા શુદ્ધ આત્માને આપણે ન જોઈ શકીએ.
શુદ્ધ આત્માને શુદ્ધ આત્મા જ જોઈ શકે.
માટે આવા આત્મા આપણા માટે અરૂપી કહેવાય.

મોક્ષમાં બધા આત્મા અરૂપી હોય, પરંતુ
બધા એકબીજાને જોઈ શકે ખરા !

અમર
અરૂપી બની ગયેલા આત્માને

જનમવાનું નહીં અને મરવાનું નહીં !
જન્મ લેવાનો એનો સ્વભાવ નથી.
મરવાનો પણ એનો સ્વભાવ નથી.

દુનિયામાં તો આત્માને
જનમવું પડે છે ને મરવું પડે છે...
દુનિયાથી ઉપર ગયેલા શરીર વિનાના
આત્માને જનમવાનું અને મરવાનું રહેતું નથી !

આત્માને ન જનમવાનું દુઃખ !
આત્માને ન મરવાનું દુઃખ !

જ્યાં જન્મ-મૃત્યુ ન હોય
તેને મોક્ષ કહેવાય !
મોક્ષમાં કોઈ દુઃખ ન હોય,
મોક્ષમાં સુખ જ સુખ હોય.

મોક્ષમાં રહેલા આત્માઓ
અમર હોય છે. આપણે
પણ મોક્ષમાં જઈ શકીએ
અને અમર બની શકીએ !

ન ઊંચ, ન નીચ
અરૂપી અને અમર બની ગયેલો આત્મા
નથી ઊંચ હોતો કે નથી નીચ હોતો !

ત્યાં સ્પૃશ્ય-અસ્પૃશ્યના ભેદ નથી.
ત્યાં મોટા-નાનાના પ્રકાર નથી.

ત્યાં કોઈ આત્મા ગરીબ નથી.
ત્યાં કોઈ આત્મા ધનવાન નથી.

ત્યાં કોઈ આત્મા રાજા નથી.
ત્યાં કોઈ આત્મા પ્રજા નથી.

ત્યાં બધા આત્મા સમાન !
ત્યાં નથી માન-અપમાન !
ત્યાં નથી માન-અભિમાન !

ત્યાં બધાનું જ્ઞાન સમાન !
ત્યાં બધાની શક્તિ સમાન !
ત્યાં બધાના ગુણો સમાન !

ઊંચ-નીચના ભેદ વિનાની
ઘરતીનું નામ છે સિદ્ધશિલા.
એને જ મોક્ષ કહેવાય છે.

અજર-અવ્યાબાધ
શુદ્ધ આત્માને, ન રોગ હોય,
ન વ્યાધિ હોય, ન પીડા હોય.

શુદ્ધ આત્માને ન ઘડપણ હોય,
ન વ્યથા - વેદના હોય, ન અકળામણ હોય.

શુદ્ધ આત્માને અખંડ યૌવન હોય !
સંપૂર્ણ આરોગ્ય હોય ! અનન્ત આનન્દ હોય !

યૌવન-આરોગ્ય અને આનન્દ.
આત્માનો હોય, શરીરનો નહીં.
શરીરનું યૌવન ક્ષણિક હોય છે.
શરીરનું આરોગ્ય ચંચળ હોય છે.
શરીરનો આનંદ ક્ષણજીવી હોય છે.

આધિ-વ્યાધિ ઉપાધિથી મુક્ત

શુદ્ધ આત્માને અમારી વંદના હો !

રોગ-શોક સંતાપથી મુક્ત

શુદ્ધ આત્માને અમારી વંદના હો !

પ્રશ્નો :

અનન્ત જ્ઞાની : ૧. આત્મા શું શું જાણી શકે ?

૨. આત્માનું જ્ઞાન કેટલું હોય ?

૩. આત્માને કંઈ અજાણ્યું હોય ?

અનન્ત દર્શની ૧. આત્મા કેવી રીતે બધું જુએ ?

૨. આત્મા શું શું જોઈ શકે ?

૩. આત્મા ઊંઘે ખરો ?

વીતરાગ ૧. આત્મા શું શું ન કરે ?

૨. વીતરાગ કેવા હોય ?

૩. વીતરાગનું સુખ કેવું હોય ?

અનન્ત શક્તિશાળી ૧. અનન્ત શક્તિ ક્યારે પ્રગટે ?

૨. આત્મામાં શું ન રહે ?

૩. આપણને અનન્ત શક્તિ ક્યારે મળે ?

અરૂપી ૧. શરીરથી મુક્ત થયેલા આત્માને શું શું ન હોય ?

૨. શુદ્ધ આત્માને કોણ જોઈ શકે ?

૩. મોક્ષમાં બધા આત્મા કેવા હોય ?

અમર ૧. અરૂપી આત્માનો સ્વભાવ કેવો હોય ?

૨. કોને જનમવું પડે અને મરવું પડે ?

૩. મોક્ષમાં રહેલા આત્મા કેવા હોય ?

ન ઊંચ, ન નીચ ૧. સ્પૃશ્ય-અસ્પૃશ્યના ભેદ ક્યાં ન હોય ?

૨. મોક્ષમાં શું શું સમાન હોય ?

૩. સિદ્ધશિલા કોને કહેવાય ?

અજર-અવ્યાબાધ ૧. શુદ્ધ આત્માને શું શું ન હોય ?

૨. શુદ્ધ આત્માને શું શું હોય ?

૩. શરીરનું યૌવન કેવું છે ?